

Protokół

12. posiedzenia 6. sesyi, VI. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 29. stycznia 1895 roku.

Początek posiedzenia o godzinie 11. minut 25 przed południem.

Przewodniczący : Marszałek krajowy J. O. Eustachy książę Sanguszko.

Sekretarze : Aleksander Barwiński, Duklan Słonecki. Zdzisław Tarnowski.

Obecnych posłów 102.

Ze strony c. k. Rządu : c. k. Radca dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwierając posiedzenie oznajmia, że protokół 11. posiedzenia jest złożony w biurze sejmowem do przejrzenia.

Sekretarz p. Barwiński czyta spis petycji wniesionych po dzień 29. stycznia b. r., które Izba przydziela następującym komisjom :

Komisji szkolnej pet. L. s. : 1101, 1110, 1111, 1112, 1113, 1115, 1116, 1117, 1119, 1120, 1121, 1122.

Komisji gospodarstwa krajowego pet. L. s. : 1102.

Po odczytaniu pet. L. s. 1103 przemawia poseł Barabasz popierając tę petycję, po czem Izba przydziela ją komisji gospodarstwa krajowego.

Również komisji gospodarstwa krajowego przydzielona została petycja : L. s. 1106.

Komisji drogowej przydzielono pet. L. s. : 1104, 1126, 1128.

Komisji petycyjnej przydzielono pet. L. s. : 1105.

Wydziałowi krajowemu jako komisji przydzielono pet. L. s. : 1107, 1108, 1109, 1114, 1118, 1123, 1124, 1125, 1127.

Przemawia Komisarz rządowy radca dworu Wł. hr. Łoś i odpowiada na interpelację : 1) p. Kramarczyka i towarzyszy w sprawie wymiaru podatku domowo-klasowego, 2) p. Potoczka i towarzyszy w sprawie ukarania 2 włościan z Bieńczyca w powiecie krakowskim za zbieranie składek bez zezwolenia władz.

Izba przystępuje do porządku dziennego którego pierwszym punktem jest :

Wybór 12 członków i 12 zastępców do komisji krajowej dla rewizyi katastru gruntowego.

W sprawie formalnej przemawia p. Abrahamowicz i wnosi odesłanie tej sprawy Wydziałowi krajowemu jako komisji z poleceniem przedłożenia propozycyi wyboru w jak najkrótszym czasie.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje :

Trzecie czytanie projektu ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z 25. czerwca 1873 o władzach nadzorczych szkolnych.

Sprawozdawca poseł Wojciech Dzieduszycki. Marszałek usuwa ten punkt z porządku dziennego z powodu chwilowej nieobecności sprawozdawcy, Izba przystępuje więc do trzeciego punktu porządku dziennego, którym jest:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o wniosku posła Stanisława Dzieduszyckiego w sprawie przymusowego tępienia myszy polnych.

Sprawozdawca p. Antoniewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by wypracował ustawę o przymusowym tępieniu myszy polnych i wniósł takową na najbliższej sesji sejmowej.

2. Wzywa się c. k. Rząd, aby, zanim ustawa odnośna w życie wejdzie, zarządził w drodze rozporządzenia w porozumieniu z Wydziałem krajowym przymusowe tępienie myszy polnych z odpowiednim pouczeniem.

3. Petycja podhajeckiego Wydziału powiatowego L. s. 486, uważa się tem samem za załatwioną.

Przemawia p. St. hr. Dzieduszycki i wnosi następującą poprawkę, jako 2 dodatkowe rezolucje:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

3. Wydział krajowy rozszerzy działalność swą w kierunku wyszukiwania najskuteczniejszych środków dla niszczenia myszy polnych;

4. Sejm przeznacza kwotę nie przenoszącą 4.000 zł do rozporządzenia Wydziału krajowego w tym celu, by środki do tępienia myszy przygotował i w razie potrzeby by takowe gminom bezpłatnie a obszarom dworskim po kosztach produkcji rozdzielił.

Przemawia p. Struszkiewicz.

Izba popiera poprawki p. Dzieduszyckiego.

Przemawia p. Abrahamowicz.

Przemawia p. Czyżewicz

Przemawia p. Huryk.

Przemawia p. Struszkiewicz.

Izba uchwała zamknięcie dyskusji.

Przemawiają zapisani do głosu pp. Dzieduszycki Stanisław i Abrahamowicz.

Przemawia p. Antoniewicz jako sprawozdawca.

Przemawia dla sprostowania faktu p. St. hr. Dzieduszycki.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała głosując oddzielnie nad każdym ustępem wniosku komisji oba punkty wniosku komisji.

Następnie uchwała Izba pierwszy wniosek dodatkowy wniesiony przez p. Dzieduszyckiego, i wreszcie drugi wniosek dodatkowy przez tegoż posła wniesiony, jako punkty: 3-ci i 4 ty w brzmieniu powyżej podanem.

Marszałek poddaje pod obrady punkt drugi porządku dziennego którym jest:

Trzecie czytanie projektu ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z 25. czerwca 1873 o władzach nadzorczych szkolnych.

Sprawozdawca p. Wojciech Dzieduszycki Sekretarz p. Słonecki wnosi przyjęcie całego uchwalonego w drugim czytaniu projektu ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek poczem przyjmuje cały projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania w następującem brzmieniu.

U s t a w a

z dnia zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 25. czerwca 1873 Dr. u. kr. Nr. 255 o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych w Galicyi i Krakowie.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. 1.

Postanowienia §§. 1—19 jakoteż końcowego ustępu §. 24 ustawy z dnia 25. czerwca 1873 Dz. u. kr. Nr. 255 o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych przestają obowiązywać w dotychczasowem brzmieniu, a mają brzmieć jak następuje.

§. 1. Szkoły ludowe utrzymywane w całości lub częściowo z funduszków państwa, kraju, powiatu, gminy lub obszaru dworskiego zostają pod nadzorem Rady szkolnej miejscowej.

§. 2. Nadzór nad szkołami terytorium ustanowionego prawomocnem orzeczeniem organizacyjnem wykonywa jedna Rada szkolna miejscowa.

Rada szkolna okręgowa może jednak dla szkół kilku takich terytorjów utworzyć jedną wspólną Radę szkolną miejscową.

Tak samo może Rada szkolna okręgowa po wysłuchaniu reprezentacji gminnej podzielić miejscowości, w których jest kilka szkół, na kilka dzielnic szkolnych. W tym przypadku dla każdej dzielnicy szkolnej utworzyć należy osobną Radę szkolną miejscową, zachowując podane w tym względzie poniżej przepisy.

W miastach, tworzących dla siebie osobny okręg szkolny, może Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu reprezentacji gminnej funkcyj Rady szkolnej miejscowej poruczyć Radzie szkolnej okręgowej.

§. 3. Rada szkolna miejscowa składa się z reprezentantów kościoła, szkoły, gminy, obszaru dworskiego, tudzież z delegata mianowanego przez Wydział Rady powiatowej.

Osoba mająca prawo prezentowania nauczyciela ma prawo wstąpić jako członek do Rady szkolnej miejscowej i brać udział w obradach z prawem głosowania, czy to osobiście, czy przez swego zastępcę.

W miastach, w których korporacje i instytucje kupieckie i przemysłowe przyczyniają się stałymi dobrowolnymi datkami do utrzymania szkoły lub kursów z nią połączonych, może Rada szkolna krajowa przyznać tymże korporacjom i instytucjom prawo wysyłania swego reprezentanta do Rady szkolnej miejscowej z prawem głosowania.

Każdy członek Rady szkolnej miejscowej ma w niej tylko jeden głos, chociażby miał kilka tytułów do zasiadania w niej.

§. 4. Reprezentantami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są każdorazowi duszpasterze miejscowi.

Gdzie się znajduje dwóch lub więcej duszpasterzy tego samego wyznania i obrządku, tam

wyższa władza kościelna wyznacza tego, który ma być członkiem Rady szkolnej miejscowej.

W celu strzeżenia religijnych interesów młodzieży izraelskiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej reprezentant wyznaczony przez zwierzchność wyznaniową.

§. 5. Kierownik szkoły jest jej reprezentantem w Radzie szkolnej miejscowej.

Gdzie kilka szkół podlega jednej Radzie szkolnej miejscowej, tam wstępuje do niej jako członek nauczyciel kierujący jedną z tych szkół, którego Rada szkolna okręgowa przeznaczy. Nauczyciele kierujący innych szkół uczestniczą jednak w obradach z głosem doradczym.

§. 6. Reprezentantów gminy i ich zastępców wybiera do Rady szkolnej miejscowej reprezentacja gminna; w razie zaś jeżeli do zakresu jednej Rady szkolnej miejscowej należy kilka gmin, każda reprezentacja gminna wybiera osobno swoich, względnie swojego reprezentanta i zastępców.

Reprezentantów gminy a względnie gmin w Radzie szkolnej miejscowej jak również ich zastępców ma być najmniej dwóch, najwięcej siedmiu. Ilość ich oznacza Rada szkolna okręgowa, określając zarazem liczbę reprezentantów każdej gminy, jeżeli kilka gmin do zakresu Rady szkolnej miejscowej należy.

Wybór dokonywa się absolutną większością głosów na lat sześć. Po trzech latach wskazuje ustępuje z Rady szkolnej miejscowej połowa, jeżeli zaś liczba jest nieparzysta, za pierwszym razem większa połowa reprezentantów gminy i ich zastępców, a to za pierwszym razem losem, następnie kolejną. Wybór ponowny jest dopuszczalny.

§. 7. Wybrany do Rady szkolnej miejscowej może być każdy, kto jest obieralnym do reprezentacji jednej z gmin, należących do zakresu Rady szkolnej miejscowej. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą wykluczenie z Rady szkolnej miejscowej.

Od przyjęcia wyboru do Rady szkolnej miejscowej ten tylko uchylić się może, komu ustawa gminna tożsamo prawo co do Rady gminnej przyznaje, albo kto przez ostatnich sześć lat był członkiem Rady szkolnej miejscowej. Za nieusprawiedliwione nieprzyjęcie wyboru, karze Rada szkolna okręgowa grzywnami od 20—100

zł, które mają być użyte na przybory szkolne dla ubogiej młodzieży szkolnej.

§. 8. Każdy właściciel obszaru dworskiego lub obszarów dworskich, leżących w terytorium Rady szkolnej miejscowej, ma prawo brać udział w jej obradach z głosem stanowczym, czy to osobiście, czy też przez swego zastępcę. Właściciel obszaru dworskiego może także wyznaczyć stałego reprezentanta, który mandat swój tak długo zatrzymuje, dopóki Rada szkolna miejscowa nie otrzyma pisemnego doniesienia o jego odwołaniu.

Jeżeli obszar dworski należy do kilku współwłaścicieli, lub jeżeli w jednej gminie katastralnej jest kilka obszarów, wszyscy razem wyznaczyć mają do Rady szkolnej miejscowej tylko jednego reprezentanta i jego zastępcę. Delegacja taka ważną jest na lat sześć.

Jeżeli ci właściciele nie mogą się zgodzić na wybór reprezentanta względnie jego zastępcy, wyznacza tychże z pośród nich Rada szkolna okręgowa.

§. 9. Rada szkolna miejscowa ma starać się troskliwie o interesa materyalne szkoły, jakoteż popierać powagę szkoły i nauczycieli.

W szczególności winna Rada szkolna miejscowa w granicach każdorazem obowiązujących ustaw i rozporządzeń:

1) Zarządzać funduszem szkolnym miejscowym, tudzież majątkiem zakładowym szkolnym, z zachowaniem postanowień aktów fundacyjnych, tudzież czuwać nad tem, aby prestacje w naturaliach na rzecz szkoły i nauczyciela regularnie były uiszczane.

2) Starać się o dostarczanie szkole potrzebnego budynku, gruntów i sprzętów szkolnych, jakoteż o utrzymanie ich w dobrym stanie i prowadzić inwentarz własności szkolnej.

3) Wpływać drogą zachęty i rady na rodziców i opiekunów, aby dzieci do szkoły posyłać, i przyczyniać się do wykonywania przymsu szkolnego.

4) Starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, jak niemniej zakupno i utrzymanie przyborów naukowych.

5) Czuwać nad zachowaniem się młodzieży szkolnej po za szkołą.

6) Godzić wedle możliwości spory nauczycieli z gminą lub członkami gminy, o ile spory te wynikają ze stosunków szkolnych.

7) Czuwać nad udzielaniem nauki w przepisanej liczbie godzin i w czasie planem nauki wskazanym i udzielać urlopu nauczycielom w granicach osobnymi przepisami określonych.

8) Zawiadamiać Radę szkolną okręgową o wszystkim, co pod jakimkolwiek względem, czy to materyalnie czy moralnie, niekorzystnie wpływa na szkołę a czego Rada szkolna miejscowa usunąć nie może.

9) Podawać wyjaśnienia, opinie i wnioski reprezentacji gminnej i władzom przełożonym, bądź z własnej inicjatywy bądź na żądanie.

10) Wykonywać wszystko, co jej na mocy ustaw i rozporządzeń wyższych władz szkolnych poruczonem zostanie.

§. 10. Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły ćwiczeń, połączone z seminariami nauczycielskimi; tam tylko gdzie szkoły takie w całości lub częściowo utrzymane są ze środków gminnych, ma nad nimi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w §. 9. ustępie 1 2. 4.

§. 11. Członkowie Rady szkolnej miejscowej wybierają z pomiędzy siebie absolutną większością głosów przewodniczącego i jego zastępcę na przeciąg lat trzech.

Nauczyciele szkół podlegających Radzie szkolnej miejscowej nie mogą jej przewodniczyć.

Gdy przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiegokolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Rada szkolna miejscowa, skoro się ukostytuowała, donieść o tem powinna reprezentacji gminnej, względnie reprezentacyom gminnym i Radzie szkolnej okręgowej.

§. 12. Termina zwyczajnych posiedzeń Rad szkolnych miejscowych oznacza Rada szkolna krajowa drogą rozporządzenia.

Przewodniczący może jednak zwołać nadzwyczajne posiedzenie, ilekroć uzna to za potrzebne, winien zaś to uczynić w przeciągu trzech dni, jeżeli tego Rada szkolna okręgowa lub dwóch członków Rady szkolnej miejscowej zażąda.

§. 13 Do ważności uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej połowy członków i absolutna większość głosów. Przewodniczący ma prawo głosowania a w razie równości głosów to zdanie staje się uchwałą, za którym przewodniczący głosował.

Przewodniczący ma prawo zawiesić przeprowadzenie uchwał sprzeciwiających się według jego zdania ustawie albo interesom szkoły, ma jednak w takim przypadku do trzech dni sprawę przedstawić do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej okręgowej.

Zażalenia przeciw rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej idą do Rady szkolnej okręgowej. Wnosić je należy w przeciągu ośmiu dni po doręczeniu w Radzie szkolnej miejscowej i mają moc odraczającą.

§. 14. Żaden z członków Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyżącemi się interesów jego lub jego rodziny aż do czwartego stopnia.

§. 15. Jeżeli członkowie Rady szkolnej miejscowej, mimo należycie doręczonego im wezwania, na posiedzenie Rady szkolnej miejscowej nie przybyli w wymaganym komplecie, a sprawa zwłoki nie cierpi, obecni na posiedzeniu członkowie mogą ją sami uchwalić.

W sprawach zaś nieprzewidzianych i tak naglących, że wszelka zwłoka byłaby połączoną ze szkodą szkoły, może przewodniczący sam wydać zarządzenie, jeżeli bezzwłoczne zwołanie Rady szkolnej miejscowej nie jest możliwem; winien jednak na najbliższem posiedzeniu podać wydane rozporządzenie do zatwierdzenia.

Z wyjątkiem tego jednego przypadku nie służy prawo wydawania zarządzeń ani przewodniczącemu, ani pojedynczym członkom, lecz jedynie Radzie szkolnej miejscowej jako takiej.

§. 16. Przewodniczący jest organem wykonawczym Rady szkolnej miejscowej, podpisuje jej uchwały i pisma i prowadzi jej kasowość i rachunki, o ile rzecz ta nie jest przekazaną kasie gminnej. Do wykonania ważniejszych

uchwał może jednak Rada szkolna miejscowa dodać mu jednego lub dwóch swoich członków.

W szczególności obowiązkiem jest przewodniczącego celem wykonania bezpośredniego nadzoru nad szkołami w zakresie przyznanym Radzie szkolnej miejscowej zwiedzać szkołę peryodycznie i donosić Radzie szkolnej miejscowej o potrzebach szkoły i o przeszkodach natury materalnej lub moralnej, które należy usunąć.

Gdzie stosunki tego wymagają, tam Rada szkolna okręgowa może do wyręczenia przewodniczącego z pośród członków Rady szkolnej miejscowej mianować osobnego nadzorcę szkolnego, przekazując mu prowadzenie kasowości i rachunków, wykonywanie zarządzeń Rady szkolnej miejscowej, wreszcie peryodyczne zwiedzanie szkoły i zdawanie o niem sprawy Radzie szkolnej miejscowej.

Zwiedzanie szkoły przez inne osoby, z urzędu do tego nieupoważnione, zależne jest od specjalnego zezwolenia przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej.

§. 17. Członkowie Rady szkolnej miejscowej nie mają prawa do wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności.

Koszta kancelaryjne niezbędne pokrywa fundusz szkolny miejscowy.

§. 18. Nadzorowanie nauki religii udzielanej w szkole i ćwiczeń religijnych młodzieży szkolnej należy do duszpasterzy w skład Rady szkolnej miejscowej wchodzących, nie uwłaczając postanowieniu zawartemu w § 2 ustawy państwowej z 25. maja 1868 (Dz. p. p. Nr. 48).

§. 19. Jeżeli przewodniczący Rady szkolnej miejscowej mimo udzielonego mu przez Radę szkolną okręgową upomnienia zaniedbuje swe obowiązki, a w szczególności nie zwołuje potrzebnych posiedzeń lub na szkodę szkoły działa, ma Rada szkolna okręgowa prawo złożyć go z godności przewodniczącego i wezwać Radę szkolną miejscową do wyboru innego przewodniczącego.

Jeżeli Rada szkolna miejscowa mimo upomnienia jej nie spełnia swego zadania lub zakres swego działania przekracza, Rada szkolna okręgowa może ją rozwiązać i albo nowe wybory zarządzić, albo postąpić w myśl drugiego ustępu §. 2. niniejszej ustawy.

Od tych orzeczeń Rady szkolnej okręgowej dozwolony jest rekurs w dniach ośmiu do Rady szkolnej krajowej i rekurs ten ma moc wstrzymującą.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych Zakładów naukowych rolniczych w Dublanach, tudzież folwarku i gorzelni Dublańskiej.

Sprawozdawca p. Stanisław Jędrzejowicz, uwolniony od czytania Sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 21. grudnia 1894. L. 60.455 o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach, tudzież o folwarku i gorzelni dublańskiej.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził z c. k. rządem rokowania co do pokrycia ze skarbu państwa połowy kosztów nadkosztorysowych robót, wykonanych i wykonąć się mających w gmachu internatowym szkoły wyższej w Dublanach.

3) Sejm udziela veniam aetatis prow. dyrektorowi szkół dublańskich p. Juliuszowi Frommłowi i prow. prefektowi internatu p. Gabryelowi Lipskiemu.

4) Sejm ustanawia drugą etatową posadę sługi krajowego przy internacie dublańskim w charakterze magazyniera z poborami, ustanowionemi uchwałą sejmową z 7. lutego 1894.

5) Sejm upoważnia Wydział krajowy do nabycia na własność kraju za maksymalną kwotę 5 500 zł. domu murowanego, zbudowanego na gruncie zakładowym a będącego własnością p. Krasuskiego.

6) Dotychczasowy etat osób i płac pomocniczych nauczycieli w krajowej niższej szkole rolniczej w Dublanach przestaje obowiązywać z dniem 31. grudnia 1794., w jego miejsce usta-

nawia Sejm od dnia 1. stycznia 1895, począwszy następujący etat:

- a) Pierwszy nauczyciel pomocniczy otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:
roczną stałą płacę w kwocie	1000 zł.
dodatek aktywalny w rocznej kwocie	140 zł.
dodatek pięcioletni po	100 zł.
- b) Drugi nauczyciel pomocniczy otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:
roczną stałą płacę w kwocie	700 zł.
dodatek aktywalny w rocznej kwocie	100 zł.
dodatek pięcioletni po	80 zł.

Co do przyznania dodatków pięcioletnich obowiązują postanowienia ustawy służby krajowej.

7) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie rokowań z c. k. Rządem co do przyczynienia się ze skarbu państwa w połowie do kosztów założenia i kosztów utrzymania stacyi doświadczalnej gorzelniczej w Dublanach.

Izba bez rozprawy uchwała głosując nad każdym punktem wniosku komisji cały wniosek komisji w brzmieniu powyżej podanem.

Przemawia p. Struszkiewicz i wnosi jako dodatkowe rezolucje do wniosku komisji następujące poprawki:

Wysoki sejm raczy uchwalić:

1) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by z pomocą sił fachowych prowadził w tym roku eksploatację torfu opałowego w Dublanach tak, żeby służyć mogła za wzór licznym właścicielom torfowisk.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał, o ile można zaprowadzić kulturę rolną na torfowiskach dublańskich i aby wynik tych badań przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi.

Podczas przemowienia p. Struszkiewicza obejmuje przewodnictwo Zastępca Marszałka krajowego, J. E. X. Metropolita Sembratowicz.

Izba popiera rezolucje wniesione przez p. Struszkiewicza.

Przemawia sprawozdawca.

Izba głosując nad każdą rezolucją osobno uchwala obie rezolucje wniesione przez p. Struskiewicza w brzmieniu powyżej podanem.

Następuje:

Sprawozdanie komisji szkolnej o stanie szkół ludowych i seminariów nauczycielskich w roku szkolnym 1893/4, na podstawie sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej.

Sprawozdawca p. Piniński, uwolniony od od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminariów nauczycielskich w roku szkolnym 1893/4.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przez stopniowe coroczne podwyższanie ilości okręgowych inspektorów szkolnych liczba ich już w najbliższych latach zrównaną została z ilością szkolnych okręgów, temsamem zaś dla każdego okręgu odrębny inspektor był mianowany.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przez stosowne zarządzenia, w szczególności zaś przez wzmocnienie sił pomocniczych i kancelaryjnych przy Radach szkolnych okręgowych uwolnił inspektorów szkolnych okręgowych od zajęć administracyjnych i kancelaryjnych nie odpowiadających ściśle ich właściwemu powołaniu.

W rozprawie ogólnej przemawia p. X. Kowalski i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić jako dodatkową rezolucję:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ażeby przeprowadził rokowania z ciałami samorządowymi w kraju istniejącymi w celu stopniowego zakładania internatów przy każdym seminarium nauczycielskiem w tej myśli, żeby w nich znaleźli pomieszczenie uczniowie trzech ostatnich lat, kształcący i wychowujący się na nauczycieli szkół ludowych.

Izba popiera ten wniosek.

Przemawia p. Rey i wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

p. IV. Do uchwał proponowanych przez komisją szkolną.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd — względnie Radę szkolną krajową — aby w drodze administracyjnej zarządziła izby Inspektorowie okręgowi nawiązywali z reprezentantami gmin i obywateli dworskich stosunki wspólności w celu popierania oświaty ludowej i co do środków podniesienia takowej (jako to: ochronki, czytelnice, nauki robót ręcznych i t. p.) oraz do wyszukania źródeł potrzebnych na opędzenie kosztów ztąd wynikających.

W czem szczególnie winni im są pomoc delegowani Rad powiatowych do Rad szkolnych okręgowych.

Izba popiera ten wniosek.

Przemawia J. E. p. Stanisław Badeni.

Przemawia Sprawozdawca.

Izba w głosowaniu uchwala głosując oddzielnie nad każdym punktem wniosku komisji, wszystkie punkta tego wniosku, poczem uchwala także dodatkowe rezolucje wniesione przez pp. Kowalskiego i Reya.

Następuje:

Sprawozdanie komisji szkolnej o stanie szkół średnich w roku szkolnym 1893/94 na podstawie sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej.

Sprawozdawca rektor Wojciechowski, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich w roku szkolnym 1893 i 1894 do wiadomości.

II. Wzywa się c. k. Rząd, aby zakładając nowe szkoły średnie, tworzył samoistne zakłady przedewszystkiem z istniejących już klas równorzędnych, tam gdzie ich jest najwięcej.

III. Wzywa się c. k. Rząd, aby podniósł płacę nauczycieli szkół średnich i otworzył im

możność awansu, dającego coraz lepsze utrzymanie i stanowisko.

IV. Wzywa się c. k. Rząd, aby dokładał dalszych starań do zaprowadzenia nauki gimnastyki we wszystkich szkołach średnich, i to przede wszystkim w większych miastach, gdzie stan zdrowotny jest niższy.

V. Wzywa się c. k. Rząd, aby przeprowadził konsekwentnie uporządkowanie wewnętrzne i asanację budynków szkolnych, i ażeby postarał się o zaprowadzenie lekarzy szkolnych.

VI. Wzywa się c. k. Rząd, aby przystąpił do założenia szkoły nauczycieli religii mojżeszowej.

VIII. Wzywa się c. k. Rząd, aby przeprowadził zmianę przepisów egzaminacyjnych dla kandydatów stanu nauczycielskiego szkół średnich, w kierunku uproszczenia egzaminów w myśl wniosków przez krajowe komisje egzaminacyjne i Radę szkolną krajową przedłożonych, i aby przytem rozważył, czy nie dałoby się rozdzielić egzaminu z poszczególnych grup na częściowe egzamina, które mogłyby być składane osobno, albo nawet w ciągu studyów uniwersyteckich.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Popowski.

Podczas tego przemówienia Marszałek obejmuje przewodnictwo.

Po ukończeniu przemówienia p. Popowskiego, oznajmia Marszałek, że zapisany jest do głosu p. Stanisław Tarnowski starszy, że jednak wobec spóźnionej pory, zamierza zamknąć posiedzenie i dalszy ciąg bieżącej rozprawy zamieścić na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Sekretarz p. Barwiński czyta następującą interpelację:

I n t e r p e l a c y a

do c. k. Komisarza rządowego.

Wasył Nyczaj i Wasył Czerniak razem z kilkunastoma włościanami z Czech wniosli do c. k. Starostwa w Brodach zawiadomienie, że zwołali na dzień 19. stycznia b. r. na godzinę

11 przed południem do domu gminnego, w izbie Towarzystwa czytelników w Czechach publiczne zgromadzenie ludowe, czyli wiec, z następującym programem: 1) referat ekonomiczny; 2) referat o powszechnem głosowaniu; 3) referat o ustawie drogowej i 4) wnioski uczestników.

Na to otrzymali powiadamiający na ręce Wasyła Nyczaja dnia 17. b. m. od Starostwa brodzkiego, pismo z dnia 17. stycznia 1895 l. 1312, — napisane w ruskim języku, ale łacińskimi literami, — tej treści, że starostwo „na podstawie §. 6. ustawy z dnia 15. listopada 1867 Nr. 135 Dz. u. p. zabrania urzędzenia „tego zgromadzenia, ponieważ cel tego zgromadzenia sprzeciwia się ustawom karnym, a zwołanie zgromadzenia zagraża bezpieczeństwu „i dobru publicznemu“. W szczególności opierając się na postanowieniach tego §. 6. powołanej ustawy, na podstawie których publiczne zgromadzenie ludowe może być zakazane, motywuje Starostwo swoje powyższe rozporządzenie tem, że upatruje w zamierzonym wiecu charakter agitacyjny, mianowicie o ile on się odnosi do referatu o powszechnem głosowaniu przy wyborach i do referatu o ustawie drogowej, co do których to spraw właśnie obecnie są na porządku dziennym rozprawy w Radzie państwa i w Sejmie krajowym, — dalej tem, że wobec łatwo dającego się osiągnąć u ludności wiejskiej rozdrażnienia umysłów, można się spodziewać karygodnego podburzenia ludności przeciw wspomnianym ciałom ustawodawczym i przeciw władzom, albo przeciw poszczególnym klasom i stanom ludności, a tem samem urządzenie zamierzonego zgromadzenia publicznego zagraża bezpieczeństwu i dobru publicznemu, — oprócz tego zaś w końcu epidemicznymi zaraziwymi chorobami odry, szkarlatyny i tyfusu, które ostatnimi czasy w Czechach i okolicznych miejscowościach panują, a względnie panowały.

Zważywszy jednak, że publiczna dyskusja nie tylko o sprawach ekonomicznych, ale i o sprawach głosowania powszechnego przy wyborach i reformy ustawy drogowej żadnymi ustawami nie jest zabronioną i zaliczoną do niedozwolonych agitacji lub przestępstw jakiegokolwiek rodzaju, a zatem cel zamierzonego przez włościan w Czechach publicznego zgromadzenia ludowego w Czechach celem omó-

wienia tych spraw oczywiście ustawom karnym się nie sprzeciwią, i w żaden sposób nie sprzeciwiłaby się i w takim wypadku, gdyby o tych sprawach prowadzoną była równocześnie dyskusja w Radzie państwa i w Sejmie krajowym.

Zważywszy, że Starostwo w swoim rozporządzeniu nie przytacza żadnych faktów, z którychby z powodu zamierzonego w Czechach wiecu, wynikała w namacalny sposób obawa co do zagrożenia bezpieczeństwa i dobra publicznego, a gołosłowna bojaźń lub gołosłowne przypuszczenie takiego niebezpieczeństwa nie dają prawnej podstawy do zakazania zgromadzenia publicznego, jak to Trybunał państwowy orzeczeniem z dnia 13. lipca 1881 r. wyraźnie wypowiedział;

Zważywszy dalej, że niema podstawy do twierdzenia, jakoby wyliczone w powyższym rozporządzeniu Starostwa choroby zaraźliwe obecnie we wsi Czechach albo w okolicznych miejscowościach epidemicznie panowały a okoliczność, że choroby takie panowały tam dawniej epidemicznie, nie ma oczywiście żadnego znaczenia i chyba tylko dla braku prawnych argumentów przytoczoną została;

Zważywszy, że takie postępowanie równa się ubezwładnieniu zagwarantowanego w art. 12 zasadniczych ustaw państwowych z dnia 21. grudnia 1867 r. Nr. 142 Dz. u. p. wszystkim bez wyjątku obywatelom austriackim, prawa urządzania zgromadzeń publicznych, i jest zdolne rozdrażniać umysły ludności wiejskiej i usposabiać je nieprzychylnie, a prócz tego stoi na przeszkodzie rozwojowi poczucia obywatelskiego;

Zważywszy w końcu, że użycie łacińskich liter w ruskim języku w powyższym rozporządzeniu Starostwa jest po myśli art. 19. ustaw zasadniczych państwowych z dnia 21. grudnia 1867 r. Nr. 142 Dz. u. p. i orzeczenia Trybunału państwowego z dnia 25. kwietnia 1882 l. 54 jawnem naruszeniem praw, także i ruskiemu narodowi konstytucyjnie zagwarantowanych;

Zapytują podpisani:

1) czy i jak usprawiedliwi c. k. Rząd postępek c. k. Starostwa w Brodach naruszający:

z jednej strony przez zabronienie zamierzonego przez włościan z Czech zgromadzenia publicznego w Czechach konstytucyjnie wszystkim obywatelom zagwarantowane prawo urządzania takich zgromadzeń, a

z drugiej strony przez użycie w języku ruskim liter łacińskich prawo, zagwarantowane konstytucyjnie także ruskiemu narodowi co do jego języka i pisma?

2) czy wobec nader licznych i ciągłych narzekania na ponížanie ruskiego języka i ruskiego pisma nie uważa c. k. Rząd za stosowne w interesie sprawiedliwości i powagi obowiązujących ustaw zmienić dotychczasowy system w postępowaniu, co do narodu ruskiego w ten sposób, by c. k. Rząd, zamiast wyczekiwać dalszych pod tym względem zażaleń i załatwiać je pojedynczo od wypadku do wypadku, wydał do wszystkich c. k. władz i organów, raz na zawsze ogólne polecenie ścisłego przestrzegania ustaw co do praw, zagwarantowanych zasadniczymi ustawami państwem, także i ruskiemu narodowi, a to pod zagrożeniem pociągnięcia winnych do odpowiedzialności?

Lwów dnia 29. stycznia 1895.

Kułaczkowski w. r.

Rożankowski, Antoniewicz, Huryk, A. Barabasz, Herasimowicz, Dr. Olpiński, Barwiński, Okuniewski, Korol, Hamorak, Potoczek, Stręk, Mizia, Kramarczyk, Teliszewski, Klemensiewicz, Palch, Żardecki.

Marszałek oznajmia, że interpelację tę poda do wiadomości p. Komisarza rządowego.

Sekretarz p. Słonecki czyta porządek dzienny najbliższego posiedzenia.

Marszałek zamyka posiedzenie naznaczając następne na dzień 30. stycznia b. r. godzinę 11. rano.

Koniec posiedzenia o godzinie 2. minut 52 popołudniu.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w.r.

Sekretarze:

Duklan Stonecki w. r.
Aleksander Barwiński w. r.

